

Литература:

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2004. – 486 с.
2. Куликовская И. Э. Эволюция мировоззрения детей дошкольного возраста и ее педагогическое сопровождение: дис. д-ра пед. наук / И. Э. Куликовская. – Ростов н/Д, 2002.
3. Мартынова Р. Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых вузов / Р. Ю. Мартынова // Науковий вісник. ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – № 9-10. – 2010. – С. 80-89.
4. Мартынова Р. Ю. Этапы процесса интегрированного обучения профессиональной и иноязычной речевой деятельности // Наука і освіта. - № 8. – 2011.
5. Раппопорт И. А., Сельг Р., Соттер И. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе (пособие для учителя). – Таллин, 1987.
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб, 1999. – 720 с.
7. Самохвалова А. Г. Коммуникативные трудности ребенка: проблемы, диагностика, коррекция: [учеб. метод пособие] / А. Г. Самохвалова. – С-Пб. : Речь, 2011.

МЕТОДИЧНІ УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З АВІАЦІЇ ТА КОСМОНАВТИКИ

УДК 378: 371. 214. 114. 656. 7. 071. 13(045)

Фотинюк В. Г.

У даній статті приділена увага методичним умовам здійснення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх інженерів-механіків з обслуговування та ремонту повітряних суден. Визначено зміст організаційно-педагогічних умов ППФП.

Ключові слова. Метод, методика, умова, професійно-прикладна фізична підготовка, інженери-механіки з обслуговування та ремонту повітряних суден.

МЕТОДИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПРИКЛАДНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ БАКАЛАВРОВ ПО АВИАЦИИ И КОСМОНАВТИКЕ

В.Г. Фотинюк

В данной статье уделено внимание методическим условиям профессионально-прикладной физической подготовки будущих инженеров-механиков по обслуживанию и ремонту воздушных судов. Определено содержание организационно-педагогических условий ППФП.

Ключевые слова. Метод, методика, условие, профессионально-прикладная физическая подготовка, инженеры-механики по обслуживанию и ремонту воздушных судов.

METHODOLOGICAL CONDITIONS OF PROFESSIONAL-APPLIED PHYSICAL TRAINING FUTURE BACHELORS OF AERONAUTICS AND ASTRONAUTICS

V. G. Fotynjuk

In this paper, the attention paid to the conditions of professional and methodical application of physical training of future engineers-mechanical maintenance and repair of aircraft. The content of the organizational and pedagogical conditions PPPP is debiaed.

Key words. *Method, technique, condition, professionally-applied physical training mechanical engineers for maintenance and repair of aircraft.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Успішність підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності залежить від ефективності її методичного забезпечення.

Фізична підготовка студентів є важливим компонентом процесу оволодіння ними фахом. Організуюючи навчальний процес, керівники та викладачі фізичного виховання повинні мати чітке уявлення про спрямованість і завдання фізичного виховання як обов'язкової навчальної дисципліни у технічних вищих навчальних закладах. Воно є органічною складовою загальної системи навчання та виховання, має сприяти як загальному, так і спеціальному розвитку особистості, зокрема розвитку фізичних якостей студентів авіаційної галузі відповідно до вимог майбутньої професії.

Матеріали даної статті відображають результати дослідження науково-педагогічними працівниками кафедри фізичного виховання Національного авіаційного університету (м. Київ) теми № 14/120807 «Структура і зміст навчальних занять з фізичного виховання вибіркової спрямованості зі студентами першого курсу НАУ», орієнтованої на здійснення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх бакалаврів з авіації та космонавтики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні науковці (Д. Лавріненко, 2003; М. Арзамасцев, 2004; Т. Попова, 2004; Ю. Євсєєв, 2005; С. Халайджі, 2005; Т. Тарасєя, 2008; Р. Расвський, 2010) акцентують увагу на тому, що традиційна система фізичного виховання не в змозі ефективно впливати на розвиток індивідуальних фізичних здібностей, формування професійно-прикладних рухових умінь та навичок студентів.

Водночас підвищення ефективності виробничих процесів у різних сферах господарської діяльності зумовлює необхідність реорганізації фізичного виховання і значного посилення ролі його складової – професійно-прикладної фізичної підготовки як бази для успішного оволодіння трудовими процесами, вказують дослідники (А. Дяченко, 1997; О. Каравашкіна, 2000; Н. Завідівська, 2002; В. Єжков, 2003; В. Філінков, 2003; О. Камаєв, В. Артем'єв, 2005; Р. Римик, 2006; О. Церковна, 2007; Н. Борейко, 2008; І. Бондаренко, 2009; В. Кабачков, С. Полієвський, Р. Расвський, 2010; С. Канишевський, 2012). Виконання цього завдання тісно пов'язане з розв'язанням багатьох проблем прикладного характеру для покращення управління, організації та забезпечення належної фізичної підготовленості молоді на сучасному етапі

розвитку різних галузей. Але аналіз практичної діяльності доводить, що існує ряд проблем у професійно-прикладній фізичній підготовці майбутніх інженерів-механіків з обслуговування та ремонту повітряних суден, що свідчить про доцільність удосконалення її методики, оскільки ті методи та прийоми, які використовуються в навчальному процесі, не повною мірою вирішують існуючі проблеми підготовки студентів до фахової діяльності.

Метою статті є обґрунтування основних методичних умов професійно – прикладної фізичної підготовки майбутніх бакалаврів з авіації та космонавтики.

Виклад основного матеріалу. Існують різні підходи щодо визначення поняття сутності «метод». Найчастіше поняття «метод» розуміється як шлях досягнення поставленої педагогічної мети; як певний спосіб застосування будь-яких засобів з відомою, заздалегідь наміченою метою; як спосіб взаємної діяльності педагога та студента, за допомогою котрого досягається виконання поставлених завдань; як сукупність прийомів і правил діяльності педагога, що застосовується для вирішення певного кола завдань; як певним чином упорядкована діяльність, тобто система цілеспрямованих дій, що призводять до досягнення результату, відповідного наміченій меті; як форма засвоєння навчального матеріалу та ін. [10, 11].

Таким чином зміст поняття «метод» у загальному вигляді можна визначити таким чином – це спосіб виконання будь-якої роботи, спосіб застосування будь-якого засобу для досягнення поставленої мети [10, 11]. У тлумачному словнику С.І. Ожегова *метод* пояснюється як «спосіб теоретичного дослідження або практичного здійснення чого-небудь», тобто спосіб вирішення якої-небудь задачі [7]. З цим визначенням погоджується Ю. В. Менхин [4].

Метод - це спосіб вирішення педагогічного завдання за допомогою обраних для цього засобів, вважають В. П. Іващенко, О. П. Безкопильний [3]. За визначенням Т. Ю. Круцевич, Ж. К. Холодова, В.С Кузнецова, *метод* — це система дій педагога в процесі викладання та система дій учня (студента) при засвоєнні навчального матеріалу [10, 15].

У педагогіці *метод* (від гр. *methodos*) – шлях до чогось, спосіб пізнання явищ природи і суспільства [2, 5]. У теорії фізичного виховання під *методом* розуміють спосіб виконання або застосовування конкретної вправи (швидше, повільніше) або застосовування інших засобів (слова), які забезпечують досягнення поставленої мети при виконанні вправ (розвитку якостей, навчання, контролі і т.п.) [10, 11]. Ж. К. Холодов, В.С Кузнецов під *методами* фізичного виховання розуміють основні положення, що визначають зміст, організаційні форми навчального процесу відповідно до його загальних цілей і закономірностей [15].

Сукупність методів і методичних прийомів, що застосовуються в професійній галузі знань, називають *методикою* [3]. Термін “методика” означає сукупність способів доцільного проведення будь-якої роботи. У методиці, за можливістю, повинне міститися точне розпорядження про виконання певних дій (операцій), що призводять до вирішення поставленого завдання [10, 11].

Поняття *методика* використовується у теорії фізичного виховання у двох значеннях:

- у вузькому — як сукупність різних методів, які забезпечують успішність оволодіння окремими вправами (бігу, стрибків, метань, лазань, плавання і т. ін.);
- у широкому — як сукупність не тільки різних методів, прийомів, але й форм організації занять (методики фізичного виховання - у дошкільних установах, школі, ВНЗ та ін.).

У системі освіти з фізичного виховання велика увага має приділятися вдосконаленню навчального процесу у ВНЗ, пошуку нових форм, засобів та методів його оптимізації, що сприяють підвищенню готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Реалізація завдань педагогічного експерименту повинна здійснюватися виходячи з певних обставин — *умов*. *Умова* як педагогічна категорія є сукупністю чинників суспільного, побутового, прикладного та ін. оточення, що впливає на будь-кого, будь-що, і створюють середовище, в якому протікає щось [9]. З точки зору філософії, *умова* тлумачиться як фактор (латинське *factor* — чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу. Як філософська категорія поняття *умова* відображає універсальні стосунки між суб'єктами спілкування. За межами діяльності ці стосунки не можуть перетворитися на нову дійсність. Для цього потрібна причина. Тому причинність виконує функцію активізації діяльнісного фактора. Саме він із матеріалу умов забезпечує продукування нової дійсності як кінцевого результату [13]. Філософський словник інтерпретує *умови* як те, від чого залежить дещо інше (обумовлене); суттєвий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), із наявності якого з необхідністю походить існування цього явища [12].

У тлумачному словнику визначається *умова* як вимога, що ставиться однією із сторін, які домовляються; як усна чи письмова згода про що-небудь; як правила, встановлені в будь-якій сфері життя, діяльності; як обставини, за яких відбувається, від яких залежить що-небудь [7].

Визначення поняття «*умови*» в педагогіці передусім пов'язане з педагогічним осмисленням цієї категорії. Досить широке значення поняття «*умова*» використовується в дидактиці для характеристики цілісного педагогічного процесу, окремих його сторін і складових частин. На думку В. Андрєєва, *педагогічні умови* являють собою результат цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей. Ю. Бабанський визначає *педагогічні умови* як чинники (обставини), від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи.

Таким чином, під педагогічними умовами розуміється сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення поставлених у дослідженні завдань.

Серед організаційно-педагогічних умов, що підвищують рівень ефективності методики ППФП, важливою має бути роль здоров'язберігаючої організації освітнього процесу з підготовки студентів за фахом інженер-механік з обслуговування та ремонту повітряних суден, де провідне місце займає системне бачення процесу здоров'язбереження і його можливих результатів. Системне бачення передбачає, як зазначає Г.Н. Серіков, системний підхід до здоров'язбереження і системний аналіз його результатів [8].

До розробленого та адаптованого нами до фізичного виховання майбутніх бакалаврів з авіації та космонавтики комплексу організаційно-педагогічних умов належать наступні:

- зорієнтованість професійно-прикладної фізичної підготовки на особливості майбутньої професійної діяльності студентів;
- організація професійно-прикладної фізичної підготовки на основі діагностики індивідуальних особливостей студентів;
- диференційований підхід і здійснення моніторингу процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів;
- взаємодія засобів професійно-прикладної фізичної підготовки студентів, спрямованих на підвищення рівня здоров'я, самопочуття і готовність до праці.

Здоров'язберігаюча організація та зміст професійно-прикладної фізичної підготовки забезпечуються при дотриманні методичних принципів навчання і виховання, а також при суворому дотриманні основних принципів здорового способу життя (збереження духовного і фізичного благополуччя, дотримання лікарсько-гігієнічних основ збереження здоров'я в трудовій діяльності та повсякденному житті).

До найважливіших *методичних умов* організації освітнього процесу на базі збереження та зміцнення здоров'я студентів слід віднести наступні [8]:

- а) психолого-педагогічна установка на здоров'язбереження в освітньому процесі, в ході виробничої практики і в повсякденній діяльності;
- б) створення умов для реалізації потребнісно-мотиваційної сфери до здорового способу життя;
- в) розробка методичних основ удосконалення змісту освіти на основі принципів дисциплінарної інтеграції, що охоплює різні аспекти здоров'язбереження;
- г) дотримання методологічних пріоритетів здоров'язбереження при роботі та реалізації когнітивних основ здоров'язберігаючих педагогічних технологій.

Стійкі потреби і ціннісні орієнтації на збереження здоров'я, використання ефективних засобів фізкультурно-оздоровчої спрямованості формуються при цілеспрямованій здоров'язберігаючій організації освітнього процесу в цілому.

При визначенні виду вправ і фізичного навантаження на заняттях з професійно-прикладної фізичної підготовки нами взято до уваги індивідуальний рівень фізичного розвитку та фізична підготовленість, стан здоров'я і самопочуття, ставлення студентів до занять з фізичного виховання. В.К. Бальсевич, Г.Г. Наталя, Ю.К. Черненко стверджують, що важливішим є не дотримання середніх норм, а підбір засобів, методів і форм організації занять фізичними вправами відповідно до індивідуальних особливостей тих, хто займається [1].

Найбільш раціональними прийомами підвищення професійно-прикладної та оздоровчої функцій фізичних вправ є не підвищення рівня напруги фізіологічних функцій, а збільшення часу занять фізичними вправами і різноманітність прикладних засобів. Як вважають Р.Е. Мотиланська, Н.А. Фомін, збільшення тривалості занять фізичними вправами дає відчутний оздоровчий ефект при порівняно незначній фізичній нарузі [6, 14].

Високий прикладний ефект з професійно-прикладної фізичної підготовки студентів виражається у своєчасній профілактиці негативних факторів про-

фесійної діяльності, підвищенні функціональних резервів організму, зміцненні здоров'я, він залежить не тільки від величини (інтенсивність і тривалість) навантаження, що оцінюється за зрушенням у діяльності основних життєво-забезпечуючих систем, але і від раціонального гігієнічного режиму.

При розробці методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ми керувалися наступними принципами здоров'язберігаючого способу життя, що включає:

- раціональний режим навчально-виробничої і повсякденної діяльності;
- регулярне використання засобів фізкультурно-оздоровчої спрямованості в режимі дня;
- оптимізацію повсякденної рухової активності в поєднанні із застосуванням природних оздоровлювальних факторів (сонячна інсоляція, повітряні ванни, загартування).

При побудові системи занять з професійно-прикладної фізичної підготовки студентів за фахом інженер-механік з обслуговування та ремонту повітряних суден нами передбачалося як створення оптимального рухового режиму, так і забезпечення корекційної та оздоровчо-профілактичної спрямованості занять.

Велика роль ціннісних орієнтацій, які є найважливішим елементом внутрішньої структури особистості, закріплених життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань. Сукупність сформованих, усталених ціннісних орієнтацій утворює свого роду основу свідомості, що забезпечує стійкість особистості, спадкоємність певного типу поведінки і діяльності, виражену в спрямованості потреб та інтересів. Тому, як зазначає Л.І Лубишева, ціннісні орієнтації виступають важливим фактором, що обумовлює мотивацію дій та вчинків особистості. Для формування ціннісної орієнтації майбутніх фахівців з обслуговування та ремонту повітряних суден на використання засобів фізкультурно-оздоровчої спрямованості ми спиратимемося перш за все на особистісні потреби й інтереси, які, у свою чергу, виявляються в опосередкованому зв'язку із запитами соціуму на нову, відповідну його потребам, особистість висококваліфікованого фахівця. Психолого-педагогічними передумовами формування ціннісних орієнтацій на використання засобів професійно-прикладної фізичної підготовки студентів в оздоровчих цілях є сформовані до цього часу уявлення про те, що доцільна м'язова діяльність є біологічною передумовою розвитку життєво важливих функцій, умовою оптимального функціонування психофізіологічних систем організму. Засоби фізкультурно-оздоровчої спрямованості виступають для майбутніх фахівців з обслуговування та ремонту повітряних суден як носії цінності для тілесного вдосконалення, як емоційно-естетична цінність і як засіб збереження здоров'я.

Потребнісно-мотиваційні чинники у структурі професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх інженерів-механіків з обслуговування та ремонту повітряних суден займають важливе місце і як об'єктивні умови, які спонукають до підвищення професійної готовності. Індивідуально-особистісні потреби реалізуються в практичній діяльності через усвідомлення її необхідності і самоствердження при досягненні позитивних результатів.

Підвищення освітнього рівня майбутніх фахівців у сфері прикладної підготовки, профілактика негативних факторів трудової діяльності та збереження

здоров'я розглядалися нами як методична умова для реалізації когнітивної функції професійно-прикладної фізичної підготовки. Під когнітивним аспектом даної сфери ми розуміли формування знань у сфері підтримки і зміцнення власного здоров'я та забезпечення професійної готовності. Вони, у свою чергу, поділяються на знання власне з забезпечення фізичного здоров'я, в галузі регулювання психічного стану та на знання щодо вдосконалення професійно значущих якостей.

У методиці професійно-прикладної фізичної підготовки, крім реалізації потребнісно-мотиваційних індивідуально-особистісних переваг, нами бралися до уваги соціальний запит на психофізично та функціонально підготовленого фахівця з обслуговування та ремонту повітряних суден, орієнтованого на аспекти майбутньої професійної діяльності.

З метою отримання високого рівня професійної готовності майбутнього інженера-механіка з обслуговування та ремонту повітряних суден необхідно внести зміни в освітній процес майбутніх фахівців за допомогою активізації навчально-пізнавальної діяльності, чому значною мірою сприяють взаємонавчання, індивідуалізація, самовиховання та підвищення рівня мотивації.

Активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, самостійному пошуку та вибору правильного рішення у штучно створених ситуаціях сприяє проблемне навчання. Принцип взаємонавчання виражається у безпосередній взаємодії контролю та обміні знаннями і досвідом між студентами при груповій і парній організації. Організація навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням індивідуальних здібностей і можливостей студента знаходить відображення в принципі індивідуалізації навчального процесу професійно-прикладної фізичної підготовки. Мотивація навчально-пізнавальної індивідуальної діяльності є основою ефективної роботи студента в процесі прикладної підготовки, яка виражається в активізації розумових процесів, свідомості і зацікавленості вибору необхідного засобу для вирішення заданої ситуації. Дійсним спонукальним початком активної розумової діяльності повинно бути бажання студента вирішити ту чи іншу проблему, доводити, досліджувати і т. ін. Серед стимулюючих факторів, що спонукають студентів до активності, можна назвати підвищення оцінки за старанність у виконанні завдань.

Висновок. Аналіз спеціальної літератури, результатів наукового пошуку вчених з проблеми фізичного вдосконалення та розвитку майбутнього фахівця, досвід викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у системі вищої авіаційної освіти майбутнім бакалаврам з авіації та космонавтики дозволяють акцентувати увагу на значущості створення відповідних методичних умов для здійснення професійно-прикладної фізичної підготовки студентів.

Література

1. Бальсевич В.К., Наталов Г.Г., Черненко Ю.К. Конверсия основных положений теории спортивной тренировки в процессе физического воспитания // Теория и практика физической культуры. - 1997. - № 6. - С. 15-25.

2. Вітвицька В. В. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. — Київ : Центр навчальної літератури, 2003. — 316 с.

3. Іващенко В. П., Безкопильний О. П. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вищ. навч. закладів фіз. виховання і спорту: в 2 ч. / Черкаський НУ ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2006. - Ч. 1. – 423 с.

4. Менхин, Ю. В. Физическое воспитание: теория, методика, практика: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 022300 – Физическая культура и спорт / Ю. В. Менхин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Спорт Академ Пресс; Физкультура и спорт, 2006. - 320 с.

5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене – К., 2007. – 656 с.

6. Мотылянская Р. Е. Двигательная активность - важное условие здорового образа жизни // Теория и практика физической культуры. - 1991. - №1. - С. 16-19.

7. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка. - М., Издательства: Оникс, Мир и Образование, 2009. – 1360 с.

8. Сериков Г.Н. Управление образованием: Системная интерпретация: Монография. - Челябинск: Изд-во ЧГПУ «Факел», 1998. - 664 с.

9. Советский энциклопедический словарь. - М.: Советская энциклопедия, 1984. - 1600 с.

10. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вищ. навч. закладів фіз. виховання і спорту; в 2 т./Ред. Т. Ю. Круцевич Т. / І. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – Київ : Олімпійська література, 2008. – 392 с.

11. Теория и методика физической культуры: учебник для студентов вузов, осуществляющих образовательную деятельность по направлению 521900 “Физ. культура” и специальности “Физ. культура и спорт” / Ред. Ю. Ф. Карамшин. – 4-е изд., стер. – Москва : Советский спорт, 2010. – 464 с.

12. Философский энциклопедический словарь /Гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

13. Философский энциклопедический словарь /Ред.-сост. Е. Ф. Губский и др. - М. : ИНФРА - М., 2002. - 574 с.

14. Фомин Н. А. Психофизиология здоровья. – Челябинск: Издатель Т. Лурье, 1998. – 391 с.

15. Холодов Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта: учебное пособие для студентов, преподавателей высших и средних учебных заведений физической культуры / Ж. К. Холодов, В.С Кузнецов. – 3-е изд., стер. – Москва : Академия, 2004. – 480 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО ЕТИКЕТУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

УДК: 378.147

Логвіненко А.Ю.

Стаття присвячена розгляду сутності ділового етикету в зарубіжних країнах; висвітлено особливості ділового й мовленнєвого етикету у США та Великій Британії, встановлено, що в умовах сьогодення необхідно навчати майбутніх фахівців правил ділового писемного етикету, дотримання етичних норм спілкування під час використання Інтернету.